

Samantabhadracaryāpraṇidhānam – Leçon 32

La principale difficulté de ces deux strophes réside dans leur architecture syntaxique : elles forment une **phrase unique enjambant deux strophes**, ce que le document met explicitement en évidence dès la section 5.

Points grammaticaux saillants traités

La strophe 36 développe une longue énumération nominale coordonnée par དང་, avec quatre types de ལྟོབས་ (forces) qualifiés chacun par un syntagme génitif distinct. Deux constructions méritent attention : la locution ཀུན་+ནས་ (ablatif d'omnidirectionnalité, Le Clair Miroir ch. IV), et la participiale composée ཀུན་ཏུ་+བྱས་+པ་ qualifiant བྱམས་པ་ (« l'amour omniprésent »).

La strophe 37 apporte le pivot grammatical de l'ensemble : le syntagme participial complexe ཆགས་པ་མེད་པར་གྱུར་པའི་ (« de ce qui est devenu sans attachement ») fait l'objet d'une analyse en quatre membres ; la clôture par l'instrumental གིས་ et le verbe causatif mixte སྐྱབ་+པར་+བྱེད་ (Le Clair Miroir ch. XXIX, les verbes causatifs et résultatifs) donne à la construction d'ensemble sa résolution prédicative.

1. Extrait de texte

| ཀུན་ནས་སྐྱུར་བའི་རྩུ་འབྱུལ་ལྟོབས་རྣམས་དང་། |

| ཀུན་ནས་སྐྱོ་ཡི་ཐེག་པའི་ལྟོབས་དག་དང་། |

| ཀུན་ཏུ་ཡོན་ཏན་སྦྱོང་བའི་ལྟོབས་རྣམས་དང་། |

| ཀུན་ཏུ་བྱས་པ་བྱམས་པ་དག་གི་ལྟོབས། [36]

| ཀུན་ཏུ་དག་བའི་བསོད་ནམས་སྟོབས་རྣམས་དང་། |

| ཆགས་པ་མེད་པར་གྱུར་པའི་ཡེ་ཤེས་སྟོབས། |

| ཤེས་རབ་ཐབས་དང་ཉིང་འཛིན་སྟོབས་དག་གིས། |

| བྱང་ཆུབ་སྟོབས་རྣམས་ཡང་དག་སྐྱབ་པར་བྱེད། [37]

2. Traduction littéraire

Strophe 36

Les forces des pouvoirs miraculeux surgissant de toutes parts,
Les forces de tous les véhicules par toutes les portes,
Les forces de la pratique universelle de toutes les qualités,
Et les forces de l'amour bienveillant omniprésent — [36]

Grâce aux forces de la célérité des prodiges, aux forces des approches multiples des
yānas,
Aux forces de la pratique [dotée] de toutes les qualités, aux forces de la bienveillance
universelle, [36]¹

Strophe 37

Les forces du mérite de la vertu universelle,
La force de la sagesse primordiale affranchie de tout attachement,
Par les forces de la sagesse, des moyens habiles et de la concentration —
On accomplit parfaitement les forces de l'Éveil. [37]

Aux forces des mérites de la vertu parfaite, aux forces de la sagesse sans attaches,
Aux forces du discernement, des moyens et de l'absorption méditative, puissé-je
accomplir avec excellence les forces de l'éveil ! [37]²

3. Analyse du texte – marquage des particules

Strophe 36

[ཀུན་ནས་] [སྐྱུ་བ་འདི་རྩུ་འབྱུང་སྟོབས་རྣམས་དང་]
[ཀུན་ནས་] [སློ་ཡི་ཐེག་པ་འདི་སྟོབས་དག་དང་]
[ཀུན་ཏུ་] [ཡོན་ཏན་སྟོད་པ་འདི་སྟོབས་རྣམས་དང་]
[ཀུན་ཏུ་འབྲེལ་པ་འབྲམས་པ་དག་གི་སྟོབས།]

Strophe 37

[ཀུན་ཏུ་] [དགོ་བ་འདི་བསོད་ནམས་སྟོབས་རྣམས་དང་]
[ཆགས་པ་འདི་ཐེད་པར་གྱུར་པ་འདི་ཡེ་ཤེས་སྟོབས།]
[ཤེས་རབ་ཐབས་དང་ཉིང་འཛིན་སྟོབས་དག་གིས།]
[བྱང་ཆུབ་སྟོབས་རྣམས་] [ཡང་དག་] [སྐྱབ་པར་བྱེད།]

1. Livre des Kagyu Monlam, éditions Rabsel.

2. Livre des Kagyu Monlam, éditions Rabsel.

4. Vocabulaire

གུན་	tout, tous, chaque
ནས་	de, depuis (ablatif adverbial)
ལྷུང་བ་	rapidité, célérité
རྩ་འབྲུག་	pouvoirs miraculeux (ṛddhi)
རྩལ་	force, pouvoir
ནམས་	pluriel
དང་	et, avec
ཕྱོད་	porte, accès
ཡི་	de (génitif, variante après ་་)
ཐོག་པ་	véhicule (yāna)
དག་	pluriel (collectif)
ཏུ་	(oblique adverbiale)
ཡོན་ཏན་	qualités, vertus
སྦྱོང་བ་	pratique, conduite, action
ཐུབ་པ་	omniprésent, qui se répand partout
བྱམས་པ་	amour bienveillant (maitrī)
གི་	de (génitif)
དགེ་བ་	vertu, mérite vertueux
བསོད་ནམས་	mérite (puṇya)
ཆགས་པ་	attachement, désir

མེད་པ་	absence de, sans
པར་	(oblique adverbialisante)
གྱུར་པ་	devenu, transformé
འི་	de (génitif)
ཡེ་ཤེས་	sagesse primordiale (jñāna)
ཤེས་རབ་	sagesse (prajñā)
ཐབས་	moyens habiles (upāya)
ཉིང་འཇིན་	concentration méditative (samādhi)
གིས་	par (instrumental)
བྱང་ཆུབ་	Éveil (bodhi)
ཡང་དག་	parfaitement, authentiquement
སྐྱབ་པ་	accomplissement, réalisation
བྱེད་	faire, accomplir

5. Analyse grammaticale détaillée

Note structurelle. Les strophes 36 et 37 forment ensemble une seule phrase syntaxique étendue, construction caractéristique des grandes prières d'aspiration tibétaines. Les lignes 36.1 à 37.2 constituent une longue énumération nominale coordonnée par དང་ ; la ligne 37.3 introduit l'instrumental (གིས་) qui clôt la chaîne des moyens ; la ligne 37.4 donne le prédicat³ principal.

Première phrase (strophe 36)

ཀླུ་ནས་སྐྱུར་བའི་རྩུ་འཕྲུལ་སྟོབས་རྣམས་དང་། ཀླུ་ནས་སྟོ་ཡི་ཐེག་པའི་སྟོབས་དག་དང་། ཀླུ་རྩུ་ཡོན་ཏན་སྦྱོང་པའི་སྟོབས་རྣམས་དང་། ཀླུ་རྩུ་བྱང་ཆུབ་པ་བྱམས་པ་དག་གི་སྟོབས།

3. Le prédicat : ce qui est dit à propos de ce dont on parle (sujet ou thème) dans un énoncé. Ex. "Étienne (sujet) a réussi (prédicat)."

La strophe 36 constitue une énumération nominale de quatre éléments, chacun bâti sur le substantif ལྷོབས་ « force » qualifié par un syntagme génitif distinct. Les trois premières lignes se terminent par དང་ ; la quatrième referme l'énumération sans དང་, signalant la fin d'une sous-unité avant la reprise en strophe 37.

- གུན་ནས་ : locution adverbiale omnidirectionnelle — « de toutes parts, en tout sens ». གུན་ « tout, chaque » + རས་ particule ablatif. Selon Le Clair Miroir (ch. IV, La marque de l'ablatif), NAS indique l'origine ou la provenance ; ici, combiné à གུན་, il exprime l'exhaustivité directionnelle : « depuis toutes les directions, de partout ».
- ལྷུར་བ་འི་རྩུ་འཕྲུལ་ལྷོབས་རྣམས་དང་ : syntagme nominal à double génitif — « les forces des pouvoirs miraculeux de célérité, et ». ལྷུར་བ་ « rapidité, célérité » + འི་ génitif + རྩུ་འཕྲུལ་ « pouvoirs miraculeux » (ṛddhi) + ལྷོབས་ « force » + རྣམས་ pluriel + དང་ conjonction de coordination. Structure génitale emboîtée : [ལྷུར་བ་འི་] → [རྩུ་འཕྲུལ་ལྷོབས་རྣམས་].
- གུན་ནས་ : même locution adverbiale, reprise en anaphore⁴ — « de toutes les portes ».
- ལྷོ་ཡི་ཐེག་པ་འི་ལྷོབས་དག་དང་ : syntagme nominal à double génitif collectif — « les forces (pluriel collectif) des véhicules par toutes les portes, et ». ལྷོ་ « porte, accès » + ཡི་ variante du génitif employée après une finale vocalique en །- (Le Clair Miroir note que le génitif possède quatre formes principales འི་/ཀྱི་/གྱི་/མྱི་ dont ཡི་ constitue une variante phonologique en usage classique après certaines finales) + ཐེག་པ་ « véhicule » (yāna) + འི་ second génitif + ལྷོབས་ « force » + དག་ pluriel collectif + དང་ conjonction.
- གུན་ཏུ་ : locution adverbiale de totalité — « partout, universellement, en tout ». གུན་ « tout » + ཏུ་ oblique adverbiale. Selon Le Clair Miroir (ch. III, L'oblique), la marque ཏུ་ peut conférer une valeur adverbiale d'universalité ou d'étendue à un terme nominal ou pronominal.
- ཡོན་ཏན་སྦྱོད་པ་འི་ལྷོབས་རྣམས་དང་ : syntagme nominal génitif — « les forces de la pratique universelle des qualités, et ». ཡོན་ཏན་ « qualités, vertus » + སྦྱོད་ verbe « pratiquer, exercer » + པ་ nominalisateur + འི་ génitif + ལྷོབས་རྣམས་ « les forces ».
- གུན་ཏུ་ཁྱབ་པ་ : syntagme participial composé — « celui/ce qui se répand en tout, l'omniprésent ». གུན་ « tout » + ཏུ་ oblique + ཁྱབ་ verbe « s'étendre, couvrir, se répandre » + པ་ nominalisateur. La construction [adverbe + verbe + པ་] forme ici un syntagme participial fonctionnant comme qualificatif de བྱམས་པ་.
- བྱམས་པ་དག་གི་ལྷོབས་ : syntagme nominal génitif — « les forces de l'amour bienveillant (omniprésent) ». བྱམས་པ་ « amour bienveillant » (maitrī) qualifié par le participial précédent གུན་ཏུ་ཁྱབ་པ་ + དག་ pluriel collectif + གི་ génitif + ལྷོབས་ « force ». Absence de དང་ final : clôture de l'énumération de la strophe 36.

4. L'anaphore est une figure de style qui consiste à commencer des vers, des phrases ou des ensembles de phrases ou de vers par le même mot ou le même syntagme.

Traduction de la première phrase : Les forces des pouvoirs miraculeux de célérité de toutes parts, les forces des véhicules par toutes les portes, les forces de la pratique universelle des qualités, et les forces de l'amour bienveillant omniprésent.

Deuxième phrase (strophe 37)

ཀུན་ཏུ་དགེ་བའི་བསོད་ནམས་སྟོབས་རྣམས་དང་། །ཆགས་པ་མེད་པར་གྱུར་པའི་ཡེ་ཤེས་སྟོབས། །ཤེས་རབ་ཐབས་དང་ཉིང་འཛིན་སྟོབས་དག་གིས། །བྱང་ཆུབ་སྟོབས་རྣམས་ཡང་དག་སྐྱབ་པར་བྱེད།

La strophe 37 s'articule en deux temps : les lignes 1-2 poursuivent l'énumération ouverte en strophe 36 ; les lignes 3-4 clôturent la construction en introduisant l'instrumental (གིས་) et le prédicat principal (སྐྱབ་པར་བྱེད་).

- ཀུན་ཏུ་དགེ་བའི་བསོད་ནམས་སྟོབས་རྣམས་དང་། : syntagme nominal génitif — « les forces du mérite universellement vertueux, et ». ཀུན་ཏུ་ adverbe d'universalité + དགེ་བ་ « vertu, mérite moral » + འི་ génitif + བསོད་ནམས་ « mérite » (puṇya, l'accumulation méritoire) + སྟོབས་རྣམས་ « les forces ». L'adverbe ཀུན་ཏུ་ qualifie ici l'ensemble de l'expression génitale དགེ་བའི་བསོད་ནམས་ : « le mérite de la vertu universelle ».
- ཆགས་པ་མེད་པར་གྱུར་པའི་ : syntagme participial génitif complexe — « de ce qui est devenu sans attachement ». Construction en quatre membres : (1) ཆགས་པ་ « attachement, désir » (nominalisé à partir de ཆགས་ « s'attacher, désirer ») ; (2) མེད་ « ne pas exister, être absent » + པར་ oblique adverbialisante, formant མེད་པར་ « en étant absent de, sans » ; (3) གྱུར་ « être devenu » (passé de འགྱུར་ « devenir, se transformer ») + པ་ nominalisateur, formant གྱུར་པ་ « ce qui est devenu » ; (4) འི་ génitif. L'ensemble [ཆགས་པ་མེད་པར་གྱུར་པ་] constitue un syntagme verbal nominalisé signifiant « celui/ce qui est devenu (libre) de tout attachement », fonctionnant comme qualificatif génitif de ཡེ་ཤེས་སྟོབས་.
- ཡེ་ཤེས་སྟོབས། : syntagme nominal — « la force de la sagesse primordiale ». ཡེ་ཤེས་ « sagesse primordiale, connaissance primordiale, gnose » (jñāna) + སྟོབས་ « force ». Absence de དང་ : clôture de l'énumération étendue des strophes 36 et 37.
- ཤེས་རབ་ཐབས་དང་ཉིང་འཛིན་སྟོབས་དག་གིས་ : syntagme instrumental — « par les forces de la sagesse, des moyens habiles et de la concentration méditative ». ཤེས་རབ་ « sagesse » (prajñā) + ཐབས་ « moyens habiles, habileté en moyens » (upāya) + དང་ conjonction interne à la liste + ཉིང་འཛིན་ « concentration méditative, absorption » (samādhi) + སྟོབས་དག་ pluriel collectif des « forces » + གིས་ particule instrumentale. Selon Le Clair Miroir, le cas instrumental (GIS) indique l'agent ou le moyen par lequel l'action est accomplie. La particule གིས་ en fin de groupe porte ici sur l'ensemble du syntagme : c'est par les forces combinées de la sagesse, des moyens habiles et du samādhi que l'action est réalisée.
- བྱང་ཆུབ་སྟོབས་རྣམས་ : objet direct — « les forces de l'Éveil ». བྱང་ཆུབ་ « Éveil » (bodhi) + སྟོབས་རྣམས་ « les forces ». À l'absolutif, fonctionnant comme objet direct de བྱེད་.

• ཡང་དག་ : adverbe — « parfaitement, de manière juste et authentique ». Locution adverbiale composée : ཡང་ (particule d'emphase inclusive) + དག་ « pur, exact ». L'expression ཡང་དག་ signifie « correctement, pleinement, de façon authentique et sans défaut ».

• ལྷུབ་+པར་+བྱེད་ : prédicat verbal de type causatif mixte — « on accomplit, on réalise (parfaitement) ». ལྷུབ་ forme causative (présent/futur) du verbe « accomplir, réaliser » — paire causative/résultative : ལྷུབ་ (causatif) / འགྲུབ་ (résultatif) + པར་ oblique adverbialisante + བྱེད་ auxiliaire causatif « faire ». Selon Le Clair Miroir (ch. XXIX, Les verbes causatifs et résultatifs), la construction [verbe causatif + PAR + བྱེད་] constitue un verbe dit « mixte » (RANG GZHAN CHA GNYIS LDAN GYI BYA TSHIG) : elle associe un verbe causatif à l'auxiliaire བྱེད་ pour indiquer que l'agent œuvre volontairement en vue d'un résultat déterminé. Le sujet implicite est le pratiquant engagé dans la prière d'aspiration (smon lam).

Traduction de la deuxième phrase : Les forces du mérite universellement vertueux, et la force de la sagesse primordiale affranchie de tout attachement — par les forces de la sagesse, des moyens habiles et de la concentration méditative, on accomplit parfaitement les forces de l'Éveil.

6. Traduction littérale complète

[36] Les forces des pouvoirs miraculeux de célérité de toutes parts, les forces des véhicules par toutes les portes, les forces de la pratique universelle de toutes les qualités, et les forces de l'amour bienveillant qui se répand en tout.

[37] Les forces du mérite universellement vertueux, et la force de la sagesse primordiale qui est devenue sans attachement — par les forces de la sagesse, des moyens habiles et de la concentration méditative, on accomplit parfaitement les forces de l'Éveil.

7. Commentaire

12. L'aspiration aux différentes forces

བཅུ་གཉིས་པ་སྟོབས་ལ་སྟོན་པ་ནི།

ཀུན་ནས་སྐྱར་བའི་རྩ་འབྲུལ་སྟོབས་རྣམས་དང་། ། ཀུན་ནས་སྐྱོ་ཡི་ཐེག་པའི་སྟོབས་དག་དང་། །
ཀུན་ཏུ་ཡོན་ཏན་སྟོན་པའི་སྟོབས་རྣམས་དང་། ། ཀུན་ཏུ་བྱ་བ་བྱམས་པ་དག་གི་སྟོབས། །

Les forces des pouvoirs miraculeux surgissant de toutes parts,
Les forces de tous les véhicules par toutes les portes,
Les forces de la pratique universelle de toutes les qualités,
Et les forces de l'amour bienveillant omniprésent — [36]

ཀུན་ཏུ་དགོ་བའི་བསོད་ནམས་སྟོབས་རྣམས་དང་། ། ཆགས་པ་མེད་པར་གྱུར་པའི་ཡེ་ཤེས་སྟོབས། །
ཤེས་རབ་ཐབས་དང་ཉིང་འཛིན་སྟོབས་། ། འབྲུ་ཆུབ་སྟོབས་རྣམས་ཡང་དག་སྐྱབ་
པར་བྱེད། །

Les forces du mérite de la vertu universelle,
La force de la sagesse primordiale affranchie de tout attachement,
Par les forces de la sagesse, des moyens habiles et de la concentration —
On accomplit parfaitement les forces de l'Éveil. [37]

དེའང་། སངས་རྒྱལ་མཚོན་པ་དང་སེམས་ཅན་ལ་ཚོས་སྟོན་པ་དང་ཞིང་ཐ་དད་པར་ཅིག་ཅར་དུ་འགྲོ་བ་ལ་
སོགས་པ་ཀུན་ཏུ་སོགས་པ་མེད་ཅིང་སྐྱར་བ་ཉིད་དུ་སྐྱབ་བྱས་པའི་རྩ་འབྲུལ་གྱི་སྟོབས་རྣམས་དང་། ཐབས་ཚུལ་
མཐའ་ཡས་པས་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཀུན་ནས་པན་པའི་སྐྱོར་གྱུར་པ་ཡི་སེམས་བསྐྱེད་བཞེན་པ་བཟང་པོ་དང་
འདྲ་བའི་ཐེག་པའི་སྟོབས་དག་དང་།

De plus, [il y a] les pouvoirs des facultés miraculeuses (རྩ་འབྲུལ་གྱི་སྟོབས་ *rdhibala*) — capables d'accomplir sans obstacle et avec promptitude des actes tels que se rendre simultanément en différents champs [d'éveil] (ཞིང་ *kṣetra*) pour honorer les Bouddhas (སངས་རྒྱལ་ *buddha*), enseigner le Dharma (ཚོས་ *dharma*) aux êtres sensibles (སེམས་ཅན་ *sattva*), et ainsi de suite — ; ainsi que les pouvoirs du véhicule (ཐེག་པའི་སྟོབས་ *yānabala*), semblables à une excellente monture, dont l'éveil de l'esprit (སེམས་བསྐྱེད་ *bodhicitta*) est devenu une porte d'accès au bénéfice universel de tous les êtres, grâce à des moyens habiles (ཐབས་ཚུལ་ *upāya*) sans limite.

ཕྱིན་དྲུག་དང་བསྐྱུ་དངོས་དང་ཚད་མེད་བཞི་ལ་སོགས་པ་དང་འགོག་པའི་སྣོན་མས་འཇུག། ཟད་པར་ཟིན་གཞོན་
མངོན་ཤེས་སོགས་ཀྱི་ལོན་ཏན་གྱི་ཚོས་དུ་མ་ལ་སྐྱོད་པའི་སྣོན་མས་རྣམས་དང་།

མན་པ་དང་བདེ་བའི་བསམ་པས་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ལ་ཀྱུན་ཏུ་བྱུང་བ་བྱམས་པ་སོགས་ཚད་མེད་པ་བཞི་
པོ་དག་གི་སྣོན་མས་དང་།

[Les pouvoirs de] s'engager dans les nombreux dharmas des qualités (ལོན་ཏན་གྱི་ཚོས་ *guṇadharma*)
que sont : les six perfections (ཕྱིན་དྲུག་ *ṣaṭpāramitā*), les quatre moyens de rassemblement (བསྐྱུ་
དངོས་ *catuḥsamgraha*), les quatre immesurables (ཚད་མེད་བཞི་ *catvāry apramāṇāni*), l'absorption de
cessation (འགོག་པའི་སྣོན་མས་འཇུག་ *nirodhasamāpatti*), les extinctions (ཟད་པར་), les suppressions (ཟིན་
གཞོན་), les superconnaissances (མངོན་ཤེས་ *abhijñā*), et autres encore.

Les pouvoirs des quatre immesurables (ཚད་མེད་པ་བཞི་ *catvāry apramāṇāni*) — l'amour bienveillant
(བྱམས་པ་ *maitrī*) et les autres — qui pénètrent universellement tous les êtres sensibles par
l'intention visant le bénéfice (མན་པ་ *hita*) et le bonheur (བདེ་བ་ *sukha*).

ཐོག་མཐའ་བར་གསུམ་ཀྱུན་ནས་རབ་ཏུ་དགོ་བའི་སྐྱིན་སོགས་བསོད་ནམས་ཀྱི་སྣོན་མས་དག་དང་།

ཤེས་བྱ་ཐམས་ཅད་ལ་ཆགས་ཤིང་ཐོགས་པ་མེད་པར་འཇུག་པར་གྱུར་པའི་ཡེ་ཤེས་མངོན་པར་མཐུན་པའི་
སྣོན་མས་དང་།

Les pouvoirs du mérite (བསོད་ནམས་ཀྱི་སྣོན་མས་ *punyabala*) — la générosité (སྐྱིན་པ་ *dāna*) et les
[pratiques] similaires — constituant une vertu parfaite (དགོ་བ་ *kuśala*) en leur commencement,
leur milieu et leur fin.

Le pouvoir de la sagesse de connaissance directe (ཡེ་ཤེས་མངོན་པར་མཐུན་པའི་སྣོན་མས་ *jñānābhijñābala*)
qui s'engage dans la totalité des phénomènes connaissables (ཤེས་བྱ་ *jñeya*) sans attachement ni
obstacle.

གནས་ལུགས་རྟོགས་པའི་ཤེས་རབ་དང་གཞན་དོན་སྐྱབ་པའི་ཐབས་མཁས་དང་།

མངོན་ཤེས་སོགས་ལོན་ཏན་བྱུང་པར་ཅན་ཐོབ་པར་བྱེད་པའི་ཉིང་ངེ་འཛིན་གྱི་སྣོན་མས་ཉེ་རང་རང་གི་མི་མཐུན་
ཕྱོགས་ཀྱིས་བརྗེ་བར་མི་རུས་པས་སྣོན་མས་དགུ་པོ་དེ་བདག་གིས་འབད་ནས། བཅུ་པ་སློབ་མེད་པའི་བྱང་ཆུབ་
ལྷུང་བ་ཉིད་དུ་ཐོབ་པའི་སྣོན་མས་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་བྱུང་པར་རྣམས་ཡང་དག་པར་སྐྱབ་པར་བྱེད་པར་གྱུར་ཅིག་པའོ། །

La sagesse (ཤེས་རབ་ *prajñā*) qui réalise le mode d'être (གནས་ལུགས་) des choses, et les moyens
habiles (ཐབས་མཁས་ *upāyakaūśalya*) pour accomplir le bénéfice d'autrui (གཞན་དོན་ *parārtha*).

Et le pouvoir de l'absorption méditative (ཉིང་ངེ་འཛིན་གྱི་སྣོན་མས་ *samādhibala*) qui permet d'obtenir
des qualités exceptionnelles (ལོན་ཏན་བྱུང་པར་ཅན་) telles que les superconnaissances (མངོན་ཤེས་

abhijñā). Puisque ces neuf pouvoirs ne peuvent être ébranlés par leurs conditions adverses (མི་མཐུན་ཕྱོགས་ *vipakṣa*) respectives, puissé-je, par mes propres efforts, parfaire ces neuf pouvoirs, et [obtenir] ainsi le dixième : les qualités distinctives de la sagesse (ཡི་ཤེས་ *jñāna*) que constitue l'obtention rapide de l'Éveil insurpassable (སླ་ན་མེད་པའི་བྱང་ཆུབ་ *anuttarābodhi*).

Vocabulaire du commentaire

སངས་རྒྱལ་	Bouddha
མཚོད་པ་	offrandes ; honorer
སེམས་ཅན་	être sensible
ཚོས་སྨོན་པ་	enseigner le Dharma
ཞིང་	champ [d'éveil]
ཐ་དད་པ་	distinct ; différent
ཅིག་ཅར་དུ་	simultanément
འགྲོ་བ་	se rendre ; aller
ཀུན་ཏུ་	partout ; universellement
ཐོགས་པ་མེད་	sans obstacle ; sans entrave
ལྷུང་བ་	rapidité ; promptitude
བྱས་པ་	capacité ; être capable
སྒྲུབ་	accomplir
རྣམ་ཐག་སྒྲུབ་	facultés miraculeuses
སྒྲོ་བ་	pouvoir ; force
ཐབས་རྒྱུ་	moyens ; méthodes habiles
མཐའ་ཡས་པ་	illimité ; sans limite

ཕན་པ་	bénéfice
སྐྱོད་ལུང་པ་	être devenu une porte [d'accès]
སེམས་བསྐྱེད་	éveil de l'esprit ; bodhicitta
བཞོན་པ་	monture
བཟང་པོ་	excellent ; bon
སྐྱེལ་པ་	véhicule
ཕྱིན་རྒྱལ་	six perfections
བསྐྱེད་དངོས་	[quatre] moyens de rassemblement
ཚད་མེད་བཞི་	quatre immesurables
འགོག་པ་	cessation
སྦྱོམས་འཇུག་	absorption équanime
ཟད་པར་	extinction [des afflictions]
ཟིན་གཞོན་	suppression [des afflictions]
མངོན་ཤེས་	superconnaissance
ཡོན་ཏན་	qualité
ཚོས་	dharma ; phénomène
དུ་མ་	nombreux ; multiple
སྦྱོད་པ་	pratiquer ; s'engager dans
བདེ་བ་	bonheur ; bien-être
བསམ་པ་	intention ; aspiration
ཀུན་རྒྱུ་ལྷན་པ་	pénétrer partout ; pervasion universelle

བྱམས་པ་	amour bienveillant
ཚད་མེད་པ་	immesurable
ཐམས་ཅད་	tous ; la totalité
ཐོག་མཐའ་བར་གསུམ་	les trois [temps] : début, milieu et fin
དགེ་བ་	vertu ; [acte] vertueux
སྤྱིན་པ་	générosité
བསོད་ནམས་	mérite
ཤེས་བྱ་	phénomènes connaissables
ཚགས་	attachement
ཡེ་ཤེས་	sagesse primordiale ; gnose
མངོན་པར་མཐུན་པ་	connaissance directe
གནས་ལུགས་	mode d'être ; nature véritable
རྟོགས་པ་	réaliser ; réalisation
ཤེས་རབ་	sagesse discriminante
གཞན་དོན་	bénéfice d'autrui
ཐབས་མཁས་	moyens habiles
ཉིང་ངེ་འཛིན་	absorption méditative ; samādhi
ཡོན་ཏན་ལྷན་པར་ཅན་	qualités exceptionnelles
རང་རང་གི་	respectif ; propre à chacun
མི་མཐུན་ཕྱོགས་	condition adverse ; facteur contraire
བརྗེ་བ་	ébranler ; renverser

འབད་པ་	effort ; s'efforcer
བཅུ་པ་	le dixième
མཐོང་མེད་པ་	insurpassable ; suprême
བྱང་ཆུབ་	éveil ; bodhi
ཁྱད་པར་	qualité distinctive ; particularité
ཡང་དག་པར་སྒྲུབ་	accomplir parfaitement ; parfaire